

1. Арндт Х. Эйхман в Иерусалиме. Банальность зла / Х. Арндт [електронний ресурс] // режим доступу <https://www.e-reading.club/book.php?book=1004585>
2. Беккер Г. Экономический анализ и человеческое поведение / Гэри С. Беккер – Thesis. – 1993, вип. 1. – С. 24-40.
3. Бердяев Н. А. О назначении человека. Опыт парадоксальной этики / Н. А. Бердяев [електронний ресурс] // режим доступу <http://www.magister.msk.ru/library/philos/berdyaev/berdn011.htm>
4. Бодрийяр Ж. Жан Бодрийяр: от фрагмента к фрагменту / Ж. Бодрийяр: [електронний ресурс] // режим доступу <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/3453>
5. Бодрийяр Ж. Призрак толпы / Жан Бодрийяр, Карл Яспер / Ж. Бодрийяр Прозрачность зла – М. : Алгоритм, 2014. – С. 286 – 302.
6. «Великий киевлянин» Николай Бердяев / Н.А. Бердяев Из лекций о культуре – Центр гуманітарного образования Национальной академии наук Украины, Общество русской философии при Украинском философском фонде / Серия «Киевомышление». – К. : Издательский Дом Дмитрия Бурого, 2018. – С.331-470.
7. Мамардашвили М. Вильнюские лекции по социальной философии (Опыт физической метафизики) / М. Мамаржашвили – СПб. : Азбука, Азбука-Аттикус, 2012. – 320 с.
8. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы / М. Фуко [електронний ресурс] // режим доступу <https://www.e-reading.club/book.php?book=95796>

Олена БУЙВІДТ

(м.Вишниця, Україна)
Тамара ОГДАНСЬКА
(м.Вишниця, Україна)
Ігор ОГДАНСЬКИЙ
(м.Чернівці, Україна)

УКРАЇНСЬКА ХАРТІЯ ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ДУХОВНОЇ СПАДЩИНИ ЄВГЕНА СВЕРСТЮКА

*Вишницький коледж прикладного мистецтва
ім. В.Ю.Шкрібляка.
Виховуємо українця-громадянина.
Педагогічний досвід.*

*Україні потрібна ціннісна протоконституція,
якою може бути запропонована Хартія.
Геннадій Друзенко*

*В Хартії апелюється не до суспільства в цілому, а до кожного зокрема. Її можна назвати протоконституцією особи, людини в суспільстві.
Отець Олекса Петрів*

Зрозумілі для нас слова, але що ми конкретно робимо для виховання молоді, окрім постійного нарікання? Та ні, скажете ви, робимо чимало, адже кожен урок гуманітарно-природничого циклу, позакласна, позашкільна робота, робота з батьками – все

це направлено на формування всебічно розвиненої, талановитої, морально-вихованої та духовної особистості.

А результат? Чи отримуємо ми на виході з кожного навчального закладу саме таку особистість? Звичайно, враховуючи реалії сьогодення, ні!

Маючи чималий досвід роботи з молоддю, часто задумуюсь, що ми педагоги, робимо не так, де недопрацьовуємо? І дійшла висновку, що ще недостатньо використовуємо такий ресурс, як співпраця з громадськими організаціями. Адже саме «вони переводять принцип людинолюбства у практичну площину. Досить глянути на постмайданне волонтерство: та воно само стало вищою школою духовності». (М. Маринович)

Ці та інші думки прийшли до мене через тривалу взаємодію з громадською організацією «Новий формат», співзасновник і лідер якої, Т. Огданська, активно веде культурно-просвітницьку роботу на теренах Буковини та Косівщини. На даний час – це пропагування Української Хартії вільної людини як системи духовно-моральних цінностей для виховання майбутньої особистості гідного українця-громадянина, і поширення таким чином проекту «Живімо за Українською Хартією вільної людини!» громадської організації «Гуртом!» (Ігор Ковалик, Дмитро Вакуленко) за межі Тернопільщини.

Коротко про історію появи Хартії. 8 грудня 2012 року Ініціативна група Першого грудня виступила в Києві організатором Національного круглого столу, де представила Українську Хартію вільної людини, документ, який став новою сторінкою нашої історії. Моральні авторитети нації: Любомир Гузар, Євген Сверстюк, Мирослав Попович, Іван Дзюба, Богдан Гаврилишин, Семен Глузман та інші, дали українцям десять орієнтирів свободи й успіху. Ці десять пунктів Хартії – як Десять Заповідей Божих, «є стратегічним планом втілення євангельської науки в конкретний час, в конкретному місці і в конкретній спільноті – сьогодні, тут, в Україні, в українському народі». (прот.І.Рибарук)

«Слово сказане і написане – то вже діло. Дай Боже, щоб це був початок великого діла». (Є.Сверстюк)

«Вивчаючи, пропагуючи і втілюючи в життя Хартію вільної людини, ми насправді втілюємо в життя ідею і принципи Майдану. Жити за Хартією, значить жити за Христовим Євангелієм, за голосом совісті людської душі, душі вільної людини. Хартія повинна бути донесена до всіх школярів і студентів в Україні, популяризуватися в ЗМІ, вона повинна досліджуватись, методично оброблятися науковцями і тоді вона стане тактичним інструментом для державних установ і організацій, щоб впровадитись в життя нашого народу. І як колись «конституція» Пилипа Орлика, як текстове, документальне втілення укладу і принципів життя в першій у Європі християнсько-демократичній державі – Запорізькій Січі, стала основою законоположень для демократичних законів у тогочасній Європі, так і сьогодні Хартія стане таким зразком для всього світу, для тих, хто прагне бути істинно вільним, і будувати суспільство вільних людей, і жити в ньому». (прот.І.Рибарук)

Тому, щоб відбулася докорінна переорієнтація у країні, вона повинна відбутися, в першу чергу, в закладах освіти.

Схоже, що найліпше це усвідомили тернополяни – вони активно впроваджують Українську Хартію вільної людини, майже з перших днів її появи, у навчально-виховний процес.

Працюючи викладачем педагогіки і психології, не раз думала яким чином в сучасному світі допомагати молодому поколінню та їх батькам переосмислювати цінності, вибирати справжні і жити за ними. Шукала ефективні форми їх «трансляції». Міркувала про те, як творити єдине поле цінностей між педагогічним колективом коледжу і батьківською громадськістю.

Проект Ігора Ковалика та Дмитра Вакуленка, проанонсований на Буковині Тамарою Огданською, зацікавив, а вивчення духовної спадщини Євгена Сверстюка відкрило нові широкі можливості для формування позитивних моральних якостей та морального самовдосконалення студентів на прикладі його життєвих випробувань і напрацювань: «Те, що я давав і даю, має послужити підпорою для саморозвитку нації». (Є.Сверстюк)

«Євген Сверстюк сьогодні повноправно і гідно увійшов у наше життя як носій і провідник високої духовости, як своєрідний моральний камертон, за яким звиряємо чистоту тону нашого голосу». (М.Коцюбинська)

«... І слово у Сверстюка сповнене отої Божественної плоти». (М.Маринович)

Саме тому одним з перших обрали для вивчення «доробок Євгена Сверстюка як критика і публіциста, позначений великою внутрішньою сконцентрованою ідеєю. Магістральна ідея – значення духовости у формуванні людини, нації, суспільства, її безсумнівний авторитет у всій ціннісній системі суспільного буття». (М.Коцюбинська)

Педагогічний досвід підказує йти найпростішим шляхом, втілюючи в життя загальнодидактичні принципи виховного навчання на заняттях, а саме: інтерактивні бесіди на теми моралі та духовності в діалоговій формі, у формі міні-вистав за методикою форум-театру на семінарах-практикумах, проводити інтерактивні бінарні заняття з елементами тренінгової роботи тощо. Тобто, я не педагогіку, історію, фізику викладаю, а педагогікою, історією, математикою вчу чомусь більшому, засіваю зернята, які проростуть в душах дітей, засіваю цінності.

Ефективною в нашому закладі стала методика «Громадської студентської приймальні», що діє в навчальному кабінеті. Адже молода людина не завжди готова висловитись відкрито, а тут вони мають змогу розповісти про наболіле в анонімній формі.

Цікаво, по-дорослому, студенти розмірковують у своїх творах-мініатюрах над афоризмами Євгена Сверстюка: «Засвітися сам від себе», «Жива риба пливе проти течії», «Життя, наповнене добрими ділами, – це нива зорана і засіяна», «Особистості творять перший ряд, за яким почувають себе впевнено ті, хто позаду», «Особа – це вицвіт історії», «Обдарованість любов'ю – то головний вимір людини», «Прапор має силу, коли його несуть» тощо.

Для того, щоб теоретичні надбання переходили в практичну площину, із студентами другого, третього та четвертого курсів апробована інтерактивна інноваційна форма роботи – семінари-практикуми «Всесвіт, людина і я», «Лист до Всесвіту», «Рід, родина, сім'я і я», семінар-практикум з елементами тренінгу на тему: «Найважливіші життєві та особистісні вартості (цінності) – наші орієнтири», в ході якої студенти були ознайомлені з Українською Хартією вільної людини як з системою духовно-моральних цінностей, а також мали змогу практично визначитись, які вартості (цінності) є найважливішими для кожного зокрема.

Хартія «побачена» і «прочитана» крізь призму духовної спадщини Євгена Сверстюка набирає ще глибшого звучання, набирає Висоти Духу.

Ми бачимо її як виховну, ціннісну і цілісну систему для щоденного звертання до себе «тут і зараз»: бути вільною людиною, бути українцем, бути активним громадянином, любити, мислити, бути господарем, бути лідером... Робити вибір щомиті на користь добра.

Особливістю проведених заходів є висока активність студентів, досягати якої вдавалося завдяки роботі з ними кваліфікованого практичного психолога з багаторічним стажем роботи в центрі практичної психології в Чернівцях – Ігоря Огданського. Він, в унісон до теми семінару, проводив тренінгові вправи: «Найважливіші особистісні цінності – наші орієнтири і ресурс», в ході яких зміг активізувати навіть тих студентів, які у повсякденному житті неохоче відгукувались на такі розмови.

Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю.Шкрібляка (директор Р.М.Гаврилук), з віковою історією, дав світові чимало талановитих митців, відомих далеко за межами України. Колектив коледжу успішно рухається по шляху перетворення навчального закладу в заклад європейського типу. Тому навчити нашу студентську молодь бути гідними, відповідальними українцями-громадянами, ініціативними, наполегливими у творчості, глибше мислити, не боятись новизни – наш обов'язок перед державою. Адже педагог – це перш за все особа, уповноважена суспільством здійснювати навчально-виховну роботу з молоддю у відповідності з цілями національно-патріотичного виховання.

Підсумком спільної роботи з громадською організацією «Новий формат» став «круглий стіл» для методистів шкіл області в Чернівецькому обласному інституті

післядипломної педагогічної освіти за участю одного із авторів проекту «Живімо за Українською Хартією вільної людини!», Ігоря Ковалика. Темою «круглого столу» було означено «Вивчення і застосування Української Хартії вільної людини у виховній роботі загальноосвітніх навчальних закладів міста і області».

Сьогодні наше покоління пише свій вічний сюжет Гамлета.

Тим, що «сміють і не бояться» від Євгена Олександровича Сверстюка:

«Питання бути чи не бути по суті означає: бути собою або ніким!

Бути – це бути сином!

Бути – це бути в опозиції, бути зі шпагою.

Бути – значить виконувати обов'язок.

Бути чи не бути – ось питання!»

Від Ініціативної групи Першого грудня – українському суспільству:

Наша Хартія– це вибір «бути». Особистий і колективний.

Бути вільними людьми.

Бути успішним народом і державою.

Бути вільними серед вільних.

«Переживаємо кризу Віри, кризу Любови – кризу Людини.

Але Надія не здається до кінця.

Будить і підхоплює занепалу Віру. Відживлює занедбану Любов.

Усі живі збирайтеся зі своїми свічами на – СВЯТО НАДІЙ!

Наша мить прекрасна: вона завжди єдина.

Ми вічно ті самі – під знаком Високого Духу.

На свято надій приносимо своє світіння».

«А тим часом залишається незмінним наше головне історичне покликання:

рятувати духову спадщину і рятувати людину з тенет облуди».

« Ось в цьому наша історична відповідальність».

Бо «прапор має силу, коли його несуть».

«...Дякую моїм читачам за відлуння.

І за віру в зерно – що воно неодмінно зійде, якщо його сіяти».

(Є.Сверстюк)

Таке рясне цитування думок Євгена Олександровича Сверстюка подано свідомо, щоб ми змогли в повній мірі відчути ту Висоту Духу, на яку Хартія вільної людини підносить українське суспільство, якщо розглядати цей документ крізь призму духовного спадку Євгена Сверстюка.

Щиросердечно дякуємо нашим землякам, тернополянам, за партнерство в справі становлення громадянської свідомості молоді і суспільства в цілому. Прийміть зерна і нашого педагогічного досвіду для засіву в майбутнє.

Особлива подяка Ігорю Ковалику і Дмитру Вакуленку за високий рівень духовного подвижництва, з якого все починалось, – це пересувні виставки копій чудотворних ікон Богородиці Тернопільщини та копій малюнків Т.Г.Шевченка. Під високим покровительством невидимої Естафети Духу знаходиться ваш громадський проект.

Бажаємо всім багато ДОБРИХ ПЛОДІВ з вашої праці на тернистій освітянській ниві!

Пам'ятаймо: «Зміниться українець – зміниться Україна, а не навпаки!»
(М.Маринович)

Література:

1. 200 афоризмів Євгена Сверстюка / упоряд. Ореста Ковцун. – Київ: Києво-Могилян., 2012. – 32с.
2. Зузяк Л. «Українська Хартія вільної людини» -- модель нашого розвитку // Верховинські вісті –2015. – Жовтень (№41). – С.9 .
3. Коцюбинська М. Кризь велику призму/ М.Коцюбинська // Слово і час. – 1990. №9. – С.26-27 .
4. Кошелівець І. Окремий Євген Сверстюк / Іван Кошелівець // Сучасність. – 1998 – Число 12. С. 88-94
5. Криштальський А. У сьйві СЛОВА. Афоризми, філософські максими та роздуми Євгена Сверстюка / упоряд. А.Криштальський. – Луцьк: Волинська мистецька агенція «Терен», 2018. – 19-23с.
6. Сверстюк Є. Блудні сини України: зб.есеїв, літ.-критич. ст./ упоряд. Тарас Марусик. – Київ : Знання, 1993. – 255 с.
7. Сверстюк Є. На святі надій: вибране / упоряд. Валерія Андрієвська, Раїса Лиша; ред. Олександр Рибалко. – Київ : Наша віра, 1999. – 5-9 с., 29-30 с.
8. Сверстюк Є. Представлення Української Хартії вільної людини // Наша віра. – 2012.
9. – Грудень №12(296). С.1-2, с.6-7, с.10-11.

Галина ОСТАПЧУК
(Київ, Україна)

НАНОМИСТЕЦТВО ЯК ЦІННІСТІЙ ТА НОВАЦІЙНИЙ СЕГМЕНТ КУЛЬТУРИ

В умовах стрімкого зростання людських можливостей видозмінювати живу природу, виникає питання про мету і спрямованість втручань, та про міру відповідальності людини за докільля. В пошуках нових цивілізаційних цінностей ми звертаємося до осмислення життєвого світу, за Г.-Г. Гадамером, до переходу від «світу науки до світу життя». «В наші дні ми чекаємо від філософії «життєвого світу» у всій ширині життєвого досвіду і його опрацювання, його прояснення і збагачення» [1,с.7]. Зрозуміти феномен життя в умовах впровадження новітніх технологій, де порушуються межі між природним та штучним, між живим та неживим, допомагає не тільки наука, а й мистецтво. Це стало можливим завдяки швидкому розвитку новітніх технологій, прагненню науковців та бізнесменів популяризувати ці технології через мистецькі засоби, зацікавленістю адаптувати та по-мистецьки досягнути дійсність, змодельовати майбутнє. В свою чергу наномистецтво візуалізує наукові данні, інформує широку аудиторію про наносвіт, нанотехнології, популяризує наукові знання.

Мистецтво і наука будучи творчими процесами, є альтернативними формам людської діяльності та пізнання світу. Завдяки розвитку нанотехнологій мистець проникає в глибинний світ явища (живі клітини, бактерії, тканини), котре стає предметом його творчого захоплення. Бажання людини освоїти світ, тобто зробити його зрозумілим і доступним, породжує спрощену заміну реальної дійсності через мистецтво, яка задовольняє потребу повсякденного інформаційного існування людини. Сучасне мистецтво намагається переосмислити взаємодію між людиною . природою, наукою, технологіями та привернути суспільну увагу до них, змодельовати майбутнє людини та світу. Долаючи виклики сучасності, використовуючи в мистецькій сфері різноманітні наукові методи, технології, автор тим самим виконує герменевтичну та спекулятивну функцію. В такому разі ми можемо говорити про наукове мистецтво, що поєднує науку, технології та мистецтво і виражається через наномистецтво, як нову форму сприйняття.

Наномистецтво було започатковане у 2004 р. вченим фізиком та художником Крісом Орфеску, для його створення не потрібні « фарби та художній замисел, але не обійтись без